

Meslek Kredisi

Hayata yeni atılacak
doktor, diş hekimi,
mühendis, mimar ve
Avukatlar için.

Şubelerimizden izahat isteyiniz.

YAPI ve KREDİ BANKASI

T. C. Ziraat Bankası

VADELİ VADESİZ TASARRUF HESAPLARI İÇİN
BU YIL 650.000 LİRALIK BİR İKRAMİYE PLÂNI
HAZIRLANMIŞTIR. BU PLÂNDAN 10 ÇEKİLİŞTE

14 Ev

AYRICA,

10.000, 1.000 ve 500 LİRALIK İKRAMİYELER,
TRAKTÖR ve ZİRAAT ALETLERİ VARDIR

ÇEKİLİŞLERE İŞTİRAK ŞARTLARINI BANKA ŞUBE VE
AJANSLARINDAN ÖĞRENMEKTE ACELE EDİNİZ.

160

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

İSTANBULDA ÇIKAR, AYLIK
HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Nisan 1952

İÇİNDEKİLER: .....

Millî Destan ve Folklor	Prof. Hümi Ziya ÜLKEN
Yıkılmış Gül - Baba Tekkesi	Dr. TEVETOĞLU Fethi
Kıtaplar Arasında: «Karacaoğlan»	Mahmut Ragıp GAZİMİHÂL
Karacaoğlan'da Dil, ve, Negredilmemiş Üç Şiiri	Cevdet CANBULAT
Nacl Kum'un Ardından	Kemal GÜNGÖR
Vahit L. Saler'nin İdeali Ne İdi?	Cahit ÖZTELLİ
Halkbilgisi Derneğine Aid Hâtıralar: VII Negrîyat	M. Halit BAYRI
Bozkurt Efsanesinin Anadoludaki İzleri	Zeki TEOMAN
Karadeniz Türkülerinde Yerme ve Eğlenme Mizahları ...	İ. Z. EYÜBOĞLU
Bir Erzurum Köyünde Bahar Âlemi	İhsan ÖZCAN
Oğuzlama'dan: Atcağzum, Hey Atcağzum (Şiir)	Basri GOCUL
Dağlar (Şiir)	Tarik ORHAN
Fıkra: Hayvanların Tesellisi	Muzaffer BATUR
Memleket Geceleri — Türk Halkbilgisi Derneği Konferansları — Yeni Kurulan Bir Folklor Derneği — Asık Veysel Şatiroğlu Jübilesi	

Sayı: 33

Kuruş: 25

BAHİBİ VE YAZI İŞLERİNİ FİLEN İDARE EDİŞİ MÜDÜR: İHSAN HİNÇER

161

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU: AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBULDA ÇIKAR, HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ VE YAZI İŞLERİ MES'UL MÜDÜRÜ: İHSAN HİNÇER

SAYI: 33

NİSAN 1952

YIL: 3; CİLT: 2

Millî Destan ve Folklor

Yazan: Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN

Otuz, otuz beş yıl önce, edebiyat ve fikir hayatımızda uyanmış olan «Millî Destan» şuru, bir müddet gevşedikten sonra, son yıllarda tekrar canlanmaya başladı. Geçen makalemde (*) bahsettiğim «Folklor Araştırmaları» bunun âlâmetlerinden olduğu gibi yurdun muhtelif yerlerinde bir yandan malzemecilik, bir yandan destan fikrinin müdafaası ve bazı terkiplerin birbiri takip etti. Genç şairlerimizde destan, türkü ve koşma âlâkası, Rıza Tevfik'ten daha gerçek, daha derin bir şekil aldı.

İçlerinde parça parça cidden başarılı olanları var. Millî destana doğru gitmek için, her şeyden önce «Halk ağzı» nı benimsemek ve yaşamak lâzımgeldiği tamamen anlaşılmalı görünüyor. Anadolu'ya dağılan ve her taraftan yeni sesler getiren şairlerimiz, gerçekle ilgisiz ve sunî «destancılık» ın vaktiyle uğradığı akibetten kendilerini kurtarmışlardır. Artık hakiki dünyalarını bulan şairlerimizin «kıssa» lar, «Kara Veli» ler, «Hikâye» ler ve «gazavât» lar arasındaki görünmez bağları meydana çıkararak onları büyük tertiplere doğru götürmeleri zamanı gelmiştir.

Destanın devri geçmiş olduğunu söyleyenlere verilecek en güzel cevap, eserdir. Nitekim 19 uncu asır sonlarından yakın yıllara kadar Batı ve Doğunun bazı milletleri, bu loconi-

que cevabı parlak misallerle vermişlerdir. Burada, belli başlılarını söylemek için Finlerin Kalevalasını vücuda getiren Elias Lönnrot'un, Breton destanını yazan Villemarqué'nin Niebelungenleri sahneye koyan Hebel ve Wagner'in, Provence destanını terkipler eden Mistral'in, ötekilerden az çok farklı olmakla beraber, Amerikan destanı Evangéline'in şairi Longfellow'un, Macar Viladislas destanının şairi Pötöf'in adlarını hatırlamalıdır.

Öyle görünüyor ki bizde destan aleyhindeki münekkidler, yeni edebiyatımızın bu tarza âlâkasızlığından ve eski örneklerin başarısızlığından mühlhem oluyorlardı. Garplılaştırmamızın ilk devrinde, yeni edebî şekillerin hükmü altına girdiğimiz için, bu düşünce mazur görülebilirdi. Fakat kendimizi bulmaya başladığımız son yıllarda artık bu mazeretin yeri kalmamıştır. O derece ki, destan sözünden sınırlenen yazıcılar bile hakiki «millî deyiş» i buldukları zaman onu övmeden geri kalmadılar; bu suretle kendiliğinden destan çenberini güdenlerle ona dirsek çevirenler arasında ayrılık silinmeye başladı.

Bu uyanışı görmek için yakın yılların dergilerini gözden geçirmek kâfidir. Bunları en çok tophyanlardan birisi «Şadırvan» dergisi idi. Destanın kaynağını Anadoludan mı, büyük Türk dünyasından mı alacağı meselesine gelince, bugün henüz bu noktada ikilik devam etmekte ise de, esas bakımdan bu ikiliğin derin olmadığını, ve eninde sonunda birleşece-

«Türk Halkbilgisi Derneği» Adresi: Çemberlitaş, Atikalipaşa Medresesi, T. M. Birliği Binasında Hususi daire. P. Kutusu 835
İstanbul

Türk Halkbilgisi Derneği'nin neşriyat organıdır

(*) Bakınız: «Türk Folklor Araştırmaları» Der. Sayı, 31, Sf. 481-482. Cilt 2.

Meslek Kredisi

Hayata yeni atılacak
doktor, diş hekimi,
mühendis, mimar ve
Avukatlar için.

Şubelerimizden izahat isteyiniz.

YAPI ve KREDİ BANKASI

T. C. Ziraat Bankası

VADELİ VADESİZ TASARRUF HESAPLARI İÇİN
BU YIL 650.000 LİRALIK BİR İKRAMIYE PLANI
HAZIRLANMIŞTIR. BU PLANDA 10 ÇEKİLİŞTE

14 Ev

AYRICA,

10.000, 1.000 ve 500 LİRALIK İKRAMIYELER,

TRAKTÖR ve ZİRAAT ALETLERİ VARDIR

ÇEKİLİŞLERE İSTIRAK ŞARTLARINI BANKA SUBE VE
AJANSLARINDAN ÖĞRENMEKTE ACELİ EDİNİZ.

ğini söyleyebiliriz. Çünkü; Anadoludaki destan motifleri, islâmleşmiş olmakla beraber, kökleri Orta Asyadan gelmektedir. Dede Korkut hikâyelerinden bir kısmı, bazı değişikliklerle halk arasında yaşamaktadır. Buna mukabil, tarihi köklere doğru gidilince, elde edilen yazılı efsaneler ve destanlardan bir kısmı, Anadolu'da olduğu gibi, bugünkü başka Türk kavimleri arasında da unutulmuştur. Türk destanının motifleri üzerinde islâmî inanç ve duygunun tesiri çok büyük olmuştur. Aynı hal, Garp destanlarında da görülür. Destan ve kıssalardan çoğunun yeni şekilleriyle doğduğu ve yaşadığı yer, bin yıldanberi sınır savaşları, şehirleşme, Garpla mücadele ve Garplılışma, hâdiseleri içinde kaynaşması yüzünden, Anadolu olmuştur. Bu yüzden de Türk destan ve masallarının bu yeni şekilleri Anadolu dışındaki Türk ülkelerine doğru yayılmış, onlar tarafından da benimsenmiştir; Köroğlu, Battal Gazi Hamzaname, Şah Maran, Hazreti Ali Cengi hikâyeleri bunlardandır. Bunlara geniş epique bir plâni olmyan ve ballade tarzına giren «Kerem ile Aslı», «Aşık Garip» gibi kara hikâyeleri de katmalıdır. Bütün Türk dünyası ile Anadolu-

TÜRK MİLLÎ DESTANI = OĞUZLAMA

ATCAĞZIM, HEY ATCAĞZIM, SENDE ÇIKSIN CANCAĞZIM!

Gemini geven atım,
Eşinip even atım!

Dizgini boşalttım mı
Ok gibi çiven atım!

Kılıklı arpa kadar,
Savaşı seven atım!

İçime korku düşse
Kişneyip savan atım!

Seninleyken ko olsun
Ekmeğim yavan atım!...

Basri GOCUL

Sözlük — Evmek (İvmek): Acele etmek.
Çivmek: Fırlamak.

NOT: Her türlü iktibas hakkı mahfuzdur.

nun destan bakımından bu karşılıklı münaseleti ve bağlantısı iki tezin zannedildiği kadar birinden uzak olmadığını gösterir.

Millî destanımızın terkiibine gelince bu herşeyden önce sayısız denemeler arasında tabii bir yarış ve seçilme sonunda doğacaktır. Aynı zamanda birkaç destanın birden başa kazanması ve her birinin ayrı bakımdan değeri olması mümkündür. Grekler'de Homeros, İranlı'larda Firdevsi, Romalılar'da Virgilius gibi tek şahıkalara nadir misallerdir. Milletlerin yanında, ayrı ayrı yollardan (manzum, hikâye, mensur hikâye, dram v.s... halinde) birçok destanlar aynı zamanda doğmuş ve millî şuurun canlanmasına ayrı ayrı yollardan hizmet etmişlerdir.

Destanların kaynağı olan dinî (efsane, mitos) ve dinî olmayan (kıssa, masal, hikâye) unsurların köklerini inceleyen folklorciler, çağlara doğru gittikçe, bunlar arasında benzeyişler, hattâ birlikler görmüşlerdir. Bundan dolayı da bazıları bu efsane ve masalların insanlığın müşterek malı olduğunu iddia etmişlerdir. Fakat bu iddia doğru değildir. Önce göçebe kavimler arasında göçler ve akınlar, sonra da kültür ve ticaret temasları yüzünden birçok kavimlerin folklore unsurları bir rine tesir etmiş, birinden ötekine geçmiştir. Aynı içtimai şartlar, benzer içtimai ve tabii çevre tesirleri kavimlerin inanışları ve masallarında benzerlikler doğurmuştur. Nihayet sırf insan olmak bakımından, devirler ve coğrafi çevrelerin farkına rağmen, bundan habersiz aynı benzeri tecrübenin mahsulleri arasında da benzerlikler olmaktadır. Aynı ayrı teoriler tarafından müdafaa edilen bu benzeyiş sebepleri, naatimce, birlikte rol oynamaktadır. Fakat milletler uyandıktan ve millî şuur hâkim rol aldıktan sonra, bu farklar büsbütün baskınlaşmıştır. Bugün birlik, ancak milletler menfaatinde rolü olan her milletin oraya kendi şahsî yaradışının mahsulleriyle, kendi dünyasıyla görüşüyle girmesinde ve beşeri tecrübeye yer, bir renk ve tefsir getirilmesindedir. Milletler renklessiz bir kopyeci olmaktan kurtulmasına, yani bir şahsiyet olmasına çevrilmiştir.

Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN

Tahassüsler:

Millî Kütüphanemizin değerli müdür muavini arkadaşım Sami Özerdim, benim (Müftüoğlu Ahmet Hikmet) adlı eserimi hazırlarken (Gül - Baba Türbesi) nin tetkikine nasıl candan çalıştığını bildiği için olacak, bu Türk türbesinin komünistler tarafından yıkılmış bulunduğu dair mektubu, bana, en büyük bir karama haber yazısı gibi gösterdi.

Beni cidden son derece üzen ve bütün insanlığın ve medeniyetlerin düşmanı olan kızıl sürülere karşı her Türkün gönlündeki kin ve nefreti arttıracak bu barbarlığa ait haber şudur:

Türkün tarihteki yüce satvetine hayranlığını mektubunun her satırında belirten Oberling - Jozef adlı bir Macar milliyetperveri, kızılar tarafından bir cehennem haline getirilmiş yurdu Macaristan'dan Avustralya'ya kaçmış, Türkleri ve medeniyeti seven bu temiz insan, Melbourne'den gönderilmiş 1 Aralık 1951 tarihli mektubunda, Peşte'nin bir sanat eseri, ziyaret yeri ve Türk tarihinin bu eski Türk şehrindeki bir yüce izi ve âbidesi olan Gül - Baba türbesi'nin, kızıl istila sürülerininin 1945/46 yıllarındaki tahripleri sırasında tamamen yıkılmış bulunduğunu, büyük bir teessür ve acı ile haber vermektedir.

Bu asil insanın gösterdiği derin dostluk ve kadirbilirliğe karşı duyacağımız sonsuz minnet ve teşekkürü kaydettikten sonra, değerli okuyucularıma, Gül Baba ve türbesi hakkındaki bilgi ve neşriyatın bir hülasasını vermek istiyorum.

Onaltıncı yüzyılda yaşamış bir Bektaşî dervîşi olan Gül Baba hakkında bir çok rivayetler mevcuttur. Evliya Çelebi'nin babasından naklen verdiği malûmata göre, Gül Baba Merzifon'ludur. Ve Fatih devrinden Kanunî Süleyman devrine kadar bir çok gazalara katılmış, ve 1541 (948) deki Budin'in fethi sırasında şehit düşmüştür. Fetihten sonra, Kanunî Süleyman'ın da hazır bulunduğu cenaze namazı Ebüssü'ud Efendi tarafından kıldırılmış ve Gül

YIKTIRILAN

Gül - Baba Tekkesi

Yazan: Dr. TEVETOĞLU Fetih

Baba Budin'de gömülmüştür (Seyahatname, VI. 225, 248).

Tahir Erdem'in 1935 de Ün mecmuasının 19 uncu sayısında neşrettiği (Gül - Baba) başlıklı araştırmasına göre, Uluborlu'nun İlegüb köyündeki Veli Baba dergâhına ait kayıtlarda ise, şu düzeltici ve tamamlayıcı bilgi bulunmaktadır. Gül Baba'nın asıl adı Cafer olup, Gül Dede diye de anılmıştır. Sâdâttan Kutb al Arifin Veli al - Din İbn Yalın - Kılıç'ın oğlu olup, İsparta'nın İlegüb köyündendir. 1541 (948) de, Kanunî Süleyman'ın daveti üzerine, Budin fethine iştirak etmiş ve fetih sırasında şehit düşerek, burada gömülmüştür.

Genç ve değerli edebiyat tarihçisi Orhan F. Köprülü'nün de İslâm Ansiklopedisindeki Gül - Baba maddesinde belirttiği gibi, bu şecerede, pederinin, Gül - Baba'nın şahadetinden epeyce sonra vefat etmiş olması, Evliya Çelebi'deki Gül - Baba'nın, Fatih'ten Kanunî'ye kadar, bir çok gazalarda bulunmuş olduğu rivayetinin tarihi gerçeğe uymadığını göstermektedir.

Tarih-i Cevri Çelebi'nin kaydettiğine göre: Fatih Sultan Mehmed zamanında yaşayan bir Gül - Baba daha vardır ki, Gül Dede denilen bu zat, Şirvandan Anadolu'ya gelmiş ve Fatih camiinde sekiz yıl tefsir ve hadis okutmuş, Paşa'ya da tefsir dersleri vermiştir. Bununla Gül - Baba'nın münasebeti yoktur.

Mevcut rivayetlere göre, Bektaşî dervîşi gülü çok sevdiği için bu adla anılmıştır. Türbesinin bulunduğu yere de Macarlar Rozsadam «Gül Tepesi» dedikleri halde (Pallas, Nagy Lexicon, c. VIII, s. 365). İgnac Kunos ve bazı Macar ansiklopedistleri, hiç bir delil göstermeden, bu ismin Kel - Baba okunması gerektiğini yazarlar (Bela Toth, Magyar ritkasagok, Budapest 1899, 116).

Diğer bir Macar ansiklopedisi de (Tolnai, UJ, Vilag Lexicon, c. VI, s. 49), başında saçı olmayıp (kel) kelimesinin halk etimolojisi tesiriyle (gül) olduğunu kaydediyor ve daha ön-

ce de (Müftüoğlu Ahmet Hikmet, 1951, s. 42) naklettığımız şu dikkate değer bilgiyi veriyor: «Gül - Baba, edebî hayatımıza da girmiştir. Onun hakkında küçük hikâyeler, şiirler ve makaleler yazılmış, hatta tiyatro telif edilmiştir. Gül - Baba Camii, Budapeşte'de yaşayan Türklerin dini bir merkezidir. İhadet zamanları ve bayramlarda burada toplanırlar.»

Theodor Menzel'e göre 'Gül - Baba'ya bu adın verilmesi, tacının tepesinde tekke şeyhi alâmeti olarak bir gül taşmasındandır (Beitrag zur Kennetnis der Derwischtäg. Festschrift Georg Jacob, Leipzig, 1932, s. 191 v.d.).

Gül - Baba'nın manzum ve mensur yazıları bulunup Miftah al - gayb adlı bir risalede bunları topladığını, ilk defa bu eserden bazı parçalar neşretmiş Rıza Tefvik (Textes Houroufis, GMS, London, 1909, s. 290 v.d.) bildirmiştir.

Ayrıca, geçen ay vefatını üzüntü ile duyduğumuz rahmetli Naci Kum, 1936 da Ün mecmuası 26-27. sayısında çıkan (Gül - Baba İzerleri) başlıklı yazısında Gül - Babanın Misali mahlası ile şiirler yazan bir Hurufî şairi olduğunu ileri sürmüştü.

60 dervîşi barındıracak kadar büyük ve bir çok vakıflara sahip bulunan Gül - Baba tekkesi 1543 - 48 yılları arasında Budin'de Mehmed paşa tarafından kurulmuştur. Yine Mehmet Paşanın (Gül Tepesi) nde, yontma taştan ve sekiz köşeli olarak yaptırdığı Gül - Baba türbesi, Macaristandaki Türk hâkimiyeti devrinde, bir çok ünlü ve ünsüz Müslüman Türklerin ziyaret yeri olmuştu. Budin'in Macarlar tarafından geri alınmasından sonra türbe, 1690 da kilise haline getirilmişse de XIX. yüzyılın başlarında tekrar ziyaret yeri halini almıştır. Türbenin dört penceresi XVIII. yüzyıla aitti. Son zamanlarda keşfolunmuş eski ve yegâne penceresinde renkli camlar bulunmuştu. İç duvarları yeşile boyalı ve döşemesi tahta idi. Ortasında bulunan sanduka, sonradan konulmuş senbolik bir şeydi. Evliya Çelebi'nin Bektaşî tacı ile süslü olarak tasvir ettiği sanduka çok evvel harab olmuş ve kaldırılmıştı.

Abdülâzizin Avrupa seyahati dönüşünde, Gül - Baba türbesini ziyaretinden sonra, Türbe

1885 de Türk hükümeti tarafından Lajos G. adlı bir mimara tamir ettirilmiştir.

Önümüzdeki 19 Mayıs, ölümünün 25. yıldönümü olacak büyük Türkçü Müftüoğlu Ahmet Hikmet Bey de, yıllarca Başşehbender bulunmuşunu eski Budinimizin koynunda ebedi uyku sunu uyuyan Türk azizi Gül - Baba'nın türbesini tamir ve ihya etmişti. Hereke fabrikasının ismarladığı nefis ipek Türk seccadeleriyle Hattat Halid'e yazdırdığı celli hatlı levhaları türbeyi bizzat süslemiş, Avrupa'nın göbeğinde ki bu uçmuş ve dağılmış Türk kokusunu keskin bir rayihaya tebdil etmişti. (Gül - Baba Türbesi) Türk tezyin sanatının Avrupa'da aklan bir müzesi olmuştu.

Birinci dünya savaşından sonra, Türbenin etrafında Wagner adlı biri tarafından evvelce yaptırılmış binanın Tuna cephesini kapayan bölümü, Ahmet Hikmet ve Enis Behiç Beylerin ricaları üzerine Macar hükümeti tarafından yıktırılınca, türbe çok uzaklardan görüldü hâle gelmişti.

Peşte İslâm Cemaati Reisi Abdülâtil Efendi ve Beşşehbender vekili rahmetli Enis Behiç Koryürek (E. B. Koryürek, hayatı ve eserleri adlı eserimize bakınız) Gül Tepesinde yapılan dostluk mitinglerinde söyledikleri nakıllardan sonra (Gül - Baba Türbesi) Peşte İslâm Cemaatinin dini toplanma yeri olduğu kadar, Türk - Macar kardeşlik toplantılarının yapıldığı bir mahal haline gelmişti.

Ahmet Hikmet Bey, (Müsteşrik Vamberi adlı çok mühim yazısında şunları söyler: «Peşte'de birkaç gün kalan ve memleketin edebî hayatına ve tarihine vakıf olan bir Türk için, Kara Mustafa paşa hamamında eylevm tetevvül kilisesi olan Fethiye camiinden, Taban mahaltesinden, Gezer - İlyas Tepesinden sarf-ı nezaret, Peşte'de ziyaret olunacak iki şey vardır. Gül - Baba Türbesi, Mösyo Vamberi...»

Bugün artık Budinde ne Vamberi yaşadığı ne de Gül Baba Türbesi kalmış.. Fakat Vamberi'nin vurgun olduğu Türk milleti dimdik yakta ve Budini fethederken şehit düşmüş Gül Baba'nın torunları göğüslerinde tutuşan millî kin ile birer kal'a gibi düşmanı gözetliyorlar.

Dr. TEVETOĞLU

“Karacaoğlan”

Yazan: Mahmut R. GAZİMİHÂL

Kompozitörlüğü yanında ilim hüviyetini de muhtelif neşriyat ile tanıtmış bulunan Bay Ahmed Adnan Saygun son defa çıkardığı «Karacaoğlan» (Ses ve Tel Birliği yayımı, Ankara 1952) başlıklı ve 95 sayfalık kitabında konu hakkında «Yeni bilgiler, bir rivayet ve 11 ezginin notalarını» kendi derlemelerinden olarak tanıtıyor. Önsözden sonra, «Karacaoğlan nerelidir? Karacaoğlan yurdunu niçin terketmiştir ve nerede ölmüştür? Karacaoğlanın iki çehresi. — Şiirlerin ve melodilerin kuruluşlarına ait incelemeler. — Melodiler. — Rivayet. — Zeyl» bahislerinde, ince görüşü, ihtimallere dikkati çekerek mevsimsiz kesin hükümlerden kaçınması, dinlediği şahısları yer yer tanıması, ve her türlü metot kaygusu ile, türlü meseleleri imkân dairesinde aydınlatmaya çalışıyor; konu hakkında yapılmış ve yapılması gereken araştırmalara dikkati çekiyor.

Karacaoğlan'ın hüviyeti pek meçhuldü; fakat şu gibi bedialer yaratabilecek kudrette bir halk sanatçısı olduğu evvelce yayımlanan şiir metinlerinden de biliniyor, yurttâ şöhreti yaygın bulunuyordu (Bu şiiri yeni kitaptan alıyorum, s. 11):

Gurbet ele düşen âşık
Gezer ağlayı ağlayı
Kara bağrın ateşlere
Yakar dağılayı dağılayı.

Garip elin köp işleri
Öter meraklı kuşları
Şu gözlerimin yaşları
Akar çağlayı çağlayı.

Şunları 18. sayfadan alıyorum:

Türkmen kızı porsuk bağlar başını
İnci imiş, sedef sandım dişini
El yanında baksam yıkar kaşını
Tenhalarda gültüşünü sevdiğim

Halk şairi, gönlünün sesini işte böylesine inci gibi kelime dizilerine dökebilmiş ve her birini en içten ezgilerle bezeyebilmiş olan sanatçımızdır. Dehanın ümmilik içinden açılmış irticâ calleri... Umulmadık köşelerden fıskırabilmiş en tabii pınarlar gibi coşkun ve berrak şeyler. Halkın samimi alâkası himmet etmese Karacaoğlan gibi daha nice üstün yaratılışları bu-

gün bütün izleriyle çoktan kaybetmiş bulunuyor.

Farabi, İbni Sinâ, Abdülkadir Merâgî, Sa-fiyüddin Abdülmümin gibi üstadların musiki kitapları mazbut raflarında, nice divanlar kendi ciltleri içinde, binlerce antikalar topraklarımızın altında, yüzlerce, hattâ binlerce senedir yatıyorlar. Gerçi onlar da yangın, yer sarsıntısı gibi arzu olunmadık âfetlere maruzdurlar ama, çoğu er geç ve tekrar tekrar ele alınabileceklerdir. Halbuki folklor hazinelerimiz hakkında keyfiyet hiç de böyle değildir: sesli ve sözlü kısımları zamanın türlü şartları altında süratle bozuluyor, veya (Nesiller gibi) kaderin encamına boyun eğmiş bekliyorlar. İlk elden, geniş, metotlu ve sistemli bir seferberlikle yardımlarına koşmak bir zarurettir. Ferdi çalışmalar ancak Bay A. Saygun'un himmeti kadarını başarabileceklerdir. Kitabını okuduktan sonra hem bir kere daha bu gibi düşüncelere daldım, hem de «nasıl olmuş da Karacaoğlan gibi üstün bir sanat adamımızı şimdiye kadar iyice tetkik edememişiz!» diye te-essür duydum. İhmallerimiz hadden aşkın olmuş, bunu samimiyetle itiraf etmeliyiz.

Bay A. Saygun gibi bilgin sanatçıların halk sanat dehalarını aynı cinsten bir sezgi ve samimiyetle, hem de mücerret ilim araştırmalarından ayrı ve derin bir kavrayışla mimmileyebildikleri çoktandır anlaşılmiş bulunuyordu. **Kompozitör — Folklorcu**, halk şairlerini (çok defa besteleyebilmek ümidiyle) en derinliklerinden — söz ve sesiyle — kavramaya, inceliyerek yaşamaya çalışır. Adı geçen kitapta aynı heyecanın izlerini görmek mümkündür. Macar millî mektebini ve musiki folklorunu eşit hamlelerle işleyip kuran **Bela Bartok**, dediğim tipteki kompozitör - folklorcuların Avrupadaki son seçkin ve nadir simalarından idi. Batı folklor otoriteleri A. Saygun'un şahsında muadil birleştiriciliği görmek ister gibidirler. Son kitabından dolayı değerli meslektaşımı bir kere daha tebrik etmeyi vacibe bilir, musiki folklorumuz konusunda daha şümüllü çalışmalara girişebilmesini dilerim. O Saygun ki, mesleğini damla damla ve yurdunu karış karış tanıyabilmiştir.

Karacaoğlan'ın Neşredilmemiş Üç Şiiri

Yazan: Cevdet CANBULAT

Karacaoğlanın üni katıksız bir halk şairi ve halkın öz malı olmasından doğmaktadır. O, Edirnenin bir sınır köyünde olduğu kadar, Ardahanın karlı bir yaylasında da yaşıyor. Bu yönden Karacaoğlan bir avuç toprak altında yatanlardan ziyade gönüllerde taht kurmuş mutlulardandır. Birçok yurt köşeleri onun mezarını kendi köyüne ve kasabasına maletmek için uğraşmaktadır. Kozanda, Fekede, Tarsusta, ve daha bilmem nerelerde «Karacaoğlan burada yatıyor.» sözünde direnenler var. Bu hal onun paylaşamadığını gösterir. Bütün bir yurt onun mezarıdır. Yüzyıllar öncesi «Çalışı, çırpısı güldür sılanın» dediği zaman, ondan yurduna ve yurdundan ona bağlanan böyle kuvvetli bir sevgi bağının iki ucunu düğümlemiş idi.

Ne yazık ki, onun doğum ve ölüm tarihlerini bile çocuklarımıza öğretmiyoruz. Bu kadar geniş çapta ve bütün nurile fikirlerde ve gönüllerde hüküm süren bir şairimiz için bu hal elbette acıdır. Bunun için nerede ve ne zaman olursa olsun onun bir deyişini meydana çıkarmak, geç kalmış da olsak borçtur.

Karacaoğlan hakkında bu yazıyı yazarken, onun şimdiye kadar ele geçmemiş bir kaç deyişini ortaya çıkarmakla haklı bir sevinç duyduğumuzu sanıyoruz.

Biri bir semaidir. Bu semaide şair «ben»lerle sevgilisinin bir portresini çizmektedir. Her dörtlüde tekrarlanan «Sana bir ben gerek bir ben» mısrasındaki «Ben» kelimesi üzerine şair okadar kuvvetle basmaktadır ki, bu kelimenin sırtına çifte vazifeler yüklemektedir:

Beyler oturur tahtında,

Güller açılır vaktında,

Beyaz gerdanın altında,

Sana bir ben gerek bir ben.

Derviş oturur postuna,

Belgüzar yollar dostuna,

Beyaz çenenin üstüne,

Sana bir ben gerek bir ben.

Ben hocamdan okurum da,

Bülbül gibi şakırım da,

Al yanağın çukurunda,

Sana bir ben gerek bir ben.

Helâl eyle ahret hakkın,

Öksüz dervişlere bakın,

Gözün kuyruğuna yakın,

Sana bir ben gerek bir ben.

Karac'oğlan çaresine,

Merhem ursun yaşasına,

İki kaşın arasında,

Sana bir ben gerek bir ben.

Halk edebiyatımızda sevgilisinin «Ben» im deyişler diyen birçok şairimiz vardır. Fakat «Ben» leri bu kadar ustaca sevgilisinin yüzüne serpiştirmiş bir şair her halde yoktur.

Karacaoğlanın deyişleri, aşk, gurbet, kız gelin, güzel, çirkin gibi sayılamayacak kadar türlü ana fikir etrafında döner. Deyişlerinde bu çeşitli temlerden hangisinin tesiri altında olgunlaştığı kestirilemez. En açık ve kudretli tarafı ise, bütün deyişlerini aynı ustalıklı ve cana yakın bir buluşla söylemiş olmasıdır.

Bu şekilde renkli ve çeşitli mısralarile halkımızın inancında ve imanında değişmez kıvıllar yaratmıştır:

«Cehennem yerinde hiç ataş yoktur,

Herkes ataşını kendi götürür.»

Veya,

«Gönül cennet şahin konmaz gazele,

«Çirkin bana kurban, ben de güzele»

Mısralarındaki felsefe halkın felsefesidir. Karacaoğlanın şu yeni deyişi de yurt ve tabiatı aşkını ne kadar kuvvetle terennüm ediyor. Bu deyişte şair halkın konuşma dilini büyük bir ustalıklı ölçüye almıştır:

Bir yiğit siladan gitmeli olsa,

Acısı yüreğinden gitmez sılanın.

Anlaşıp gurbette mekân bağlasa,

Hayali gözünden gitmez sılanın.

Ovalar ovalar engün ovalar,

Gözüm yaşı birbirini kovalar,

Gülistan içinde bülbül yuvalar,

Çalışı çırpısı güldür sılanın.

Hey gidi rakıp, bana katile bakar,

Bu garip halini ataşa yakar,

Her sabah her sabah mis gibi koçar,

Kayası, toprağı, taşı sılanın. ...

Karac'oğlan eyder gelenler gider,

Vadesi yetenler borcunu öder.

Naci Kum'un Ardından

Yazan: Kemal GÜNGÖR

Türk folklorcuları mütevazı ve çalışkan bir arkadaşlarını daha kaybetmenin derin acısı içindedirler. Evet; Adana Müzesi Müdürü Naci Kum'un vaktisiz ölümünün matemi içindeyiz. 23 Eylül 1314 (1896) yılında Konya'nın Seydişehirinde doğmuş olan Naci Kum'u, henüz pek erken ve kendisinden çok şeyler beklediğimiz bir çağında kaybettik.

Edirne Askeri Rüştiyesinden mezun olduktan, Kuleli Askeri İdadisi son sınıfına kadar okuduktan sonra 1914 yılında Isparta İdadisi Terbiye-i Bedeniye Öğretmenliği ile maarif hizmetine giren Naci, Isparta, Yalvaç, Alaiye, Antalya ilk ve orta okullarında beden terbiyesi, musiki öğretmenliği ve baş öğretmenlik yapmıştır.

1938 yılında Kayseri Müzesi memurluğuna tayin edilmesiyle vazife hayatının yeni ve verimli bir devrine girmiş olan merhum, 1940 yılında Bursa Müzesi Müdürlüğüne, altı ay son-

ra da Adana Müzesi Müdürlüğüne nakledilerek vefatına (17.1.1952) kadar çalışmıştır.

Vazife başında sâkin ve ağır başlı olan Naci, hususi hayatında neş'eli, samimi ve çok kâ-lenderdi. Şair ve feylesof yaratılışlı olan merhumun tasavvufi mahiyette şiir, nefes ve destanları vardır.

Mesleki bakımdan, klâsik bir tahsil görmemiş olmasına rağmen, müzelerin mütevazı çattısı altında kendi kendini yetiştirmiş ve tarih, etnoğrafya, folklor sahasındaki neşriyatıyla memleket ilmine hizmet etmiştir. Bu itibarla rahmetli Naci şahsında, memleketini seven, ilme teşne insanların azim ve enerjisinin nele-re kadar olduğunun güzel bir numunesini de vermiştir.

Naci, müzeciliğe intisap ettikten sonra muhiti ve önüne çıkan eserleri tanımak; tanıdıktan sonra da tanıtmak ihtiyacını duyarak durmadan çalışmış ve araştırmalarını muhtelif der-

Her kuş yılda bir kez silaya gider,
Anlar da terkini komaz sılanın.

*

Şu yeni bulduğumuz deyişinde de Karacaoğlan, gönlünü eğleyecek sevgilisini, yay kaşlı, elif kametli, ince belli, püskürme benli, sarhoş bakışlı, güvercin topuklu ve ala turaç gibi nakışlı, şöyle tasvir ediyor:

Kadir Mevlâm senden bir muradım var,

Ver bana bir dilber gönlüm eğlesün.

Hüsne malik olsun hem kaşları yay,

Ver bana bir dilber gönlüm eğlesün.

Bir elif kametli, bir ince belli,

Bir karış gerdanlı, püskürme benli,

Olsun Koroğlunun Ayvazı denli,

Ver bana bir civan gönlüm eğlesün.

Uykudan kalkınca sarhoş bakışlı,

Göğsü ala turaç gibi nakışlı,

Güvercin topuklu, keklük sekişli,

Ver bana bir dilber gönlüm eğlesün.

Benleri sernişah, burnu dal gibi,

Gözü şehlâ, yanakları lâl gibi.

Dişi incu, dudakları bal gibi,

Ver bana bir dilber gönlüm eğlesün. (1)

Karacaoğlanın deyişlerini, hece (4+4) ve ya (6+5) ölçüsüyle söylemiştir.

Dün bu ölçüyü ve halkın bu dilini «Aşk'ın sazında, çobanın kavalında, halkın mavalında yaşar» diyerek çok aşağı görürken, bugün bu ölçünün ve dilin ölmeliğini aynı sözün hikmetinde arıyoruz. Çünkü artık anlaşılmalıdır ki, halktan doğan ve halka dayanan bu deyişler, bir ermiş saygısı görmektedir. Bu ise dün ile bugün arasında dilimiz üzerindeki anlayış farkının en açık bir örneğidir.

Her ne denirse densin, çobanın, halkın ve onun şairinin kullandığı bu temiz Türkçemiz, artık dağ taş aşip heyecan uyandıran bir ezgi tatlılığıyla gönüllere akmaktadır. İşte bunun için değil midir ki, bir Karacaoğlan bugün dünden, bir Yunus Emre yarın bugünkünden çok gözümüzde büyüklük kazanmaktadır.

Dün «Yürü serv-i revanım» diyerek sevgi lisinin boyunu yürüten bir servi halinde söylenen şairden ne kadar duygulanmış isek, bugün de ayaklarına kapanan sevgilisine «Dal boyunu eğdin bugün» diyen şairden okadar duygulanmaktayız.

Cevdet CANBULAT

(1) Bu deyişin diğer bir varyantı için bk: Saadettin Nüzhet Ergun, Karacaoğlan, Hayatı ve Şiirleri: Sayfa: 111, No. 91.

gi ve gazetelerde yayınlamıştır (1). Bu arada Kemal-Nâme (2), Şifa Destanı (3), ve Eshab-ı Kehf tarihçesi (4) adlı üç eserini de broşür halinde bastırması rağmen araştırma ve tetkiklerinin çoğu neşredilmemiştir.

Basılmak üzere hazırladığı bu eserlerin başlıcaları :

1 — Kayseri Kitabeleri (1941 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından satın alınmıştır).

2 — Antyokya (Yalvaç) klavuzu. (Eski eserler ve Müz. Genel Müdürlüğüne gönderdiği tetkiklerden).

3 — Ahilerin Kitabı (Fütüvvet-Nâme) 1942 (Eski eserler ve Müz. Genel Müdürlüğüne gönderdiği tetkiklerden).

4 — Türkmen Baraklar 1942 (Eski Eserler ve Müz. Genel Müdürlüğüne gönderdiği tetkiklerden).

5 — Adana mıntıkası Türk Yapı ve Mezar Kitabeleri. (Eski Eserler ve Müz. Genel Müdürlüğüne gönderdiği tetkiklerden).

6 — Adana Müzesi bölgesinde tarih, arkeoloji, etnografya ve folklor tetkikleri. 1945 (Eski Eserler ve Müz. Genel Müdürlüğüne sunduğu araştırma).

7 — Seyit Ali-Kızıl Deli ve Evlâtları.

8 — Ispartalı Aşık Seyrani.

9 — Adana Vilâyeti Mütesselim ve Valileri.

10 — Kült fâlik (T. T. K. III. Kongresi münasebetiyle sunulan tebliğlerden).

11 — Çukurova'dan Ege'ye, Ege'den Çukurova'ya seyahat ve tetkik notları. 1947 (Eski Eserler ve Müz. Gen. Müdürlüğünde).

12 — Türkiye'de Oğuz Boyları, Türkmen, Yörük Aşiret adları taşıyan köyler. 1950 (Es. Eser. ve Müz. Gen. Md).

13 — Seyide Çelikkol ile birlikte - Adana Müzesi ve Güney Bölgesi Eski Eserler Klavuzu. 1951.

Naci Kum'un 10 yıllık çalışmalarının semeresi olan bu eserleri gördükten sonra onun şahsiyle kaybımızın büyüklüğünü anlıyoruz.

Onu, sahasını bulduğu ve olgunluk devresine girdiği bir çağda kaybetmiş bulunuyoruz.

Rahmetli tarih, epigrafi ve folklor sahasındaki araştırmalarının yanında benimsediği akide ve felsefi yolun kuvvetiyle din tarihimize bakımından büyük bir önemi haiz olan Alevilik üzerinde beklenen eseri yazacak nadir şahsiyetlerden biri idi. Onun vakitsiz ölü-

müne işte bunun için daha çok yanıyorum.

Allah rahmetini bol etsin.

Kemal GÜNGÖR

1 — Naci Kum'un yazılarının çıktığı dergilerin başlıcaları :

a — Türk Tarih, Arkeolojya ve Etnografya Dergisi Sayı: IV

b — Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası (muhtelif sayılarında)

c — Isparta Halkevinin çıkardığı Ün mecmuası (muhtelif sayılarında)

d — Adana Halkevinin çıkardığı Görüşler Mecmuası (muhtelif sayılarında)

e — Mersin Halkevinin çıkardığı İçel mecmuası (muhtelif sayılarında)

f — İş mecmuası

g — Orkun Mecmuası

h — Türk Folklor Araştırmaları Mecmuası (muhtelif sayılarında).

2 — Kemâlname, Antalya Matbaası, 1931. 20 sahife, 35 Kr.

3 — Şifa Destanı. Adana, Seyhan Basımevi 1945, 50 Kr.

4 — Eshab-ı-Kehf tarihçesi (Mağarada Uyuyanlar). Tarsus, Gülek basımevi, 1951, 100 Kuruş.

DAĞLAR

Dağlar dağlara yaslanır,
Dağlarda kartal beslenir..
İner ovaya seslenir:
Bencileyin var mı ola?..

Dağların eteği yeşil..
Koynu mor menevşe, sümbül..
Rüzgâr eser gürül gürül;
Yukarısı kar mı ola?..

Dağların yolları ince..
Sağı diken, solu gonca..
Aşık murad almayınca
Dağlar ona dar mı ola?..

Dağların yetmez güçleri,
Yanıyor gözüm içleri..
Dağınık ipek saçları
Şu, görünen, yar mı ola?..

Tarık ORHAN

Araştırmalar:

Vahit L. Salcı'nın Büyük İdeali Ne İdi?

Yazan: Cahit ÖZTELLİ
Mersin Lisesi Edebiyat Öğretmeni

Vahit Lütfi, 14.VI.1940 tarihinde Maarif Bakanlığına aşağıda suretini verdiğim müracaatı yapmıştı. Şimdi bende bulunan metrukâtı içinden çıkmıştır. O'nun ilim ve irfan namına Anadolu'yu baştan başa, köy köy dolaşmak isteği karşısında derin bir hürmet duymamak mümkün değildir.

Bu vesikadan, ayrıca kendi ağzından kendisini tanıtmak, hayatının şimdiye kadar bilinmeyen cihetlerini öğrenmek mümkün oluyor.

Zavallı Salcı'nın a'dığı cevap karşısında derin bir ümitsizliğe düşmüş olduğu diğer yazılarından anlaşılmaktadır. Halbuki O, teklifini muhakkak kabul edileceğini ummuş ve memuriyetinden istifa etmişti. Bu yüzden tekrar sefa'ete düşmüştü. Bu halini zamanın Maarif Bakanına acı bir dille belirtir.

Ölümünün üçüncü yılında tahakkuk ettiremediği ideali ortaya koyarken ruhunun bundan memun olacağına inanıyorum. Tanrı rahmet etsin.

★

Kırklareli Kültür Direktörlüğü eliyle Kültür Bakanlığı yüksek Katına

Ben, bütün Türkiye ilim müesseselerinde edebiyat ve musiki - âcizâne - bilgini olarak tanınırım.

Beni, Türkiye dışında bilhassa Fransa ve Almanya edebiyat âlimleri ve daha ziyade müzikologlar ayrıca tanırlar.

Ben, bildiğimi kendime saklayan bir şahsiyet olmadığım için bunları, Türkiyenin en maruf ve en ilmi mecmuası ve gazetelerinde basmakta ve yaymakta olduğumdan, bu cihetle de Türkiye matbuatında ilmi yazılarımla tanınmış, edebiyat ve musiki ve bunların folk'or kısmı muharririyim.

Yazı yazmakta olduğum mecmua ve gazetelerin isimleri şunlardır: Ankara'da: Ülkü, İstanbul'da: Yeni Türk, Halk Bilgisi Haberleri, Milli Mecmua, Müzik Mecmuası, Öz Dilimize Doğru, Çığır, Kurun. Edirne'de: Altıok, Milli Gazete, Edirne Postası. Kırklarelinde: Batı Yolu, Kırklareli, Yeşil Yurt. Lüleburgazda: Özdelek. Tekirdağ'da: Tekirdağ. Bartında: Maarif Vekâletinin birkaç defa takdirine mazhar

olan ve Türkiyenin en maruf folklor gazetesi bulunan (Bartın) gazetesi. Merzifonda: Taşan. Fransada: Revü dö Müzikal mecmuası

Benim tezim şudur: Aziz Türkiyemiz, edebiyat ve musiki bakımından şimdiye kadar zannedildiğinden daha çok fazla, edebiyat ve musiki eserlerine ve hazinelerine maliktir. Fakat bunlar işlenmemiş, aranmamış ve bulunamamış, kalmıştır. Otuz yıldanberi bunlar üzerinde yaptığım tetkiklerde, edebiyat ve musikinin, biri açık ve biri gizli olmak üzere iki cephe ile yürüdüğünü tesbit ettim. Bu, artık inkâr edilemez bir hale gelmiştir. Bu iki cephenin en mühimi, gizli kalmış olan kısmdır. Bunlar, Türkiyede asırlardan beri hükmünü sürüp gelen mezhepler ve bilhassa alevilik, şilik sebebiyle (sır vermemek) umdesinden hasıl olmuştur. Yirmi sene evveline gelinceye kadar, halkedebiyatının açık kısmından olan Gevherî'leri, Karacaoğlan'ları, Ruhsatî'leri ve daha bir çok arkadaşlarını kaç kişi biliyordu. Hele gizli kısımdan olan Seyrani'leri, Pir Sultanları, Kul Himmet'leri, Gaygusuz'ları ve bir çok arkadaşlarını şimdi bile lâyikiyle tesbit etmiş değiliz.

Hele bunların musikileri, baştan başa bir cihan teşkil ettiği halde hâta elimize geçmiş değildir. Ben, bunlardan birçoklarını şahsım itibariyle topladım. Bunlar da, beynelmîlî musiki ilminde (Polifonik) san'atı denilen ve bir milletin yüzünü, ilim bakımından artıracak olan (Armoni) ilmi, hareket ve âîmetleri olduğunu da müşahade ettim. Bunların bir kısmını neşrettiğim zaman, bütün dünya ilim âlemi harekete geldi. **Ve bu haber bir bomba gibi patladı** (bu tabiri, büyük ilmi salâhiyeti haiz Türkiyenin yegâne müzikologu (Kösemihal Zade Mahmut Ragıb, 1933 yılı «Matbuat Cemiyeti Almanca»nın, yüzüncü sahifesinde aynen kullanmıştır).

Fransada, Musiki cemiyeti reisi, beynelmîlî maruf musiki üstatlarından Bay E. Borrel (Türkiyede Alevî Musîkîleri) ismi altında mühim bir risale neşrederek, dünya ilim âleminin Türk musikisi üzerine dikkatini çekti.

Yine bu parçalarda yeni ve genç Türk nes-

linin «Türk halk musikisi» üzerinde aradığı ve mevcut olduğunu iddia ettiği (Pentatonizm) nazariyesinin delilleri bulundu. Genç musiki âlimlerimizden Kösemihalıoğlu Mahmut Ragıp, neşrettiği bu yoldaki risalesine benim bu parçalarından örnek olarak koydu.

Genç kompozitörümüz Ahmet Adnan (Pentatonizm) isimli eserine benim koleksiyonumdan örnekler olarak koydu.

Bu koleksiyon, bende hâlâ birkaç örnekten madası, neşredilmemiş bir halde durmaktadır (2).

Şimdi ben diyorum ki:

Bütün bu kıymetli malzeme, Anadolu'nun saf ve temiz sinesinde gömülü olarak kalmış bulunuyor. Bende olanlardan, elbette tahmin edemeyeceğimiz derecede, daha pek çok olduğuna şüphe olmayan bu büyük, değerli eserleri toplamak lâzımdır. Bunu, herhangi bir ilim müessesesi derhal yapamaz. Çünkü gizlidir. Bunların hususiyetlerine girmek ise çok zordur. Bu, emir ve cebir ile de hiçbir suretle olamaz. Malzeme toplayabilmenin en birinci, başta gelen şartı serbestidir. Alıcı da, verici de birbirinin ne yaptığından haberi olmayarak, alıp vermedir. Bunun için, Anadolu kabilelerinin hususiyetleri içinde, uzun uzadıya meşgul olmak icabeder. Bu mühim meseleyi muvaffakiyetle başarmak kudreti, bende fazlasıyla vardır. Bu sebepten dolayı vekâletinize, bazı tekliflerde bulunuyor ve acele bir karar vermenizi, Türk irfanının korunması namına istiyorum.

Acele olmasını istediğimin iki köklü sebebi vardır:

1 — Ben, yaşımı geçirdim. Fakat bugün böyle olmakla beraber, yarın için ne olacak çok sağlam, çok zindeyim. Böyle olmakla beraber, yarın için ne olacağım, beşer tabiatının iktizasına uymak, şartlarına boyun eğmek mecburiyetinde kaldığımızdan belli değildir. Bu işi (yalnız ben yaparım) diye, kendime bir kıymet vermek istemiyorum. Hakikati söylüyorum ki, bu iş başkasının ve başkalarının yapacakları iş olmadıkça, çok temiz ve muhakkak kanaatim vardır.

2 — Bu gizli defineler, Türkiye'de mezheplerin lağvı sebebiyle, artık kaybolmak üzere. Bunları bilenler, evlâtlarına veremiyerek ve vermekten korkarak ölüp gidiyorlar. Bunun için vakit geçiyor. Bu geçirilecek vakti gele-

cek nesil, pek fena bir halde müahaza edecek. Bunun için hiç vakit kaybetmeyerek, hemen ve derhal işe başlamak lüzumunu, pek katı olarak görüyorum. Tekliflerim şunlardır:

Ben, şahsen Anadoluda bir edebiyat ve musiki folkloru tetkik seyahatına çıkacağım. Bundan vekâletinizi haberdar ediyorum. Ve bana ne derece yardım edebileceğinizi soruyorum. Bana lâzım olacak yardımlarınız şunlar olsun:

1 — Benimle beraber gezebilecek bir arkadaş. Benim böyle bir arkadaşım varsa da bir de sizin tarafınızdan verilmesi mevzuun ehemmiyeti icabındandır. Fakat bu arkadaş, meşakkate mütehammil, âzadeser, ve haylice kalender olmalıdır. İcabında yaya yol yürümek, köylerde kirli yataklarda yahut samanlıklarda yatmak ve hatta belki, kışın kıslamak zahmetleri ne de katlanmak hadiseleri olacaktır. (Bu çıkışta kıslamak ihtimali zayıf ise de, arkadaşın evsafı buna da câmi' olmalı). Edebiyat ve musiki den gayet iyi anlamalı. Bilhassa pek çok ketum olmalı. Züppe ve farfaracı olmamalıdır.

2 — Bize, kültür bakımından ve icabında zaruri ihtiyaçlarımızla alâkadar olmaları için bütün halkevlerine, seyahatimiz ve maksadımız bildirilmeli. Fakat bu, gizli olarak bildirilmelidir. Çünkü şehirliler, kasabalılar ve köylüler halkevlerinin azalarından olduklarından seyahatimiz ve maksadımızdan umumiyetle haberdar ourlarsa, bu yapacağımız iş derhal temelinden bozulur. Biz, malzememizi, gücümüzle değil, hissettirmeden ve gönül birliğiyle toplayacağız. Bunun için halkevleri rüesasının haberleri olması kifayet eder. Onlar da bu hareketi iyi idare etmelidir.

3 — Şüphe yok ki, bize takdir buyurulacak bir nevi şekilde ilk masraflarımızı temin etmek ve işe kuvvetle başlayabilmek için münasip miktarda tahsisat verilmeli.

4 — Bu işe en nihayet İkinci Teşrin - Birinci olursa daha iyi - başlarında başlamalıyız. Bu hususta kış gelmesinin ehemmiyeti yoktur. Köylülerle en ziyade kış zamanları, uzun muhabetler ve temaslar yapılabilir. Biz, malzememizi kışın toplar, yazın da mesaimizi ve dediklerimizi vekâletinize etrafıyla arz ederiz.

Netice:

Bu mühim meseleyi, ilmi selâhiyetleri hakkında bir Türk edebiyat ve musiki folklorcusu ş-

Derneğin Neşrettiği Kitaplar

Yazan: M. Halit BAYRI

- 2 — Seçme halk şiiirleri, 1928,
3 — Yunus Emrî, 1929,
4 — Seçme memleket şiiirleri, 1929.

Bunlardan «Halkbilgisi Toplayıcılarına Rehber», ilk defa Ankarada ve sonra İstanbulda iki kere bastırılmış ve bütün dernek üyeleriyle başka isteyenlere gönderilmiştir. Fransız folklorcusu Van Gennep'in «Folklor» adlı eseri esas tutularak, Ziyaettin Fahri Fındıkoğlu tarafından hazırlanan bu eserde, folklorun mevzuu, gayesi, folklor maddelerinin tesbitinde takip edilecek usuller, folklor kadroları a çık bir dille anlatılmıştır. Hasan Fehmi Turgalın dil folkloruna, Mahmut Ragıp Kösemi haloğunun musiki folkloruna, İsmail Hüsrevin halk san'atlarına aid izahnameleri de rehberin

İlmi müesseselerin çalışmalarını bütün mahiyet ve değerle gösteren vesikalar, o müesseselerin çıkardıkları kitaplardır. Bu açık hakikati gözönünde tutarak Halkbilgisi Derneğine aid hâtıralar arasında biraz da derneğin neşrettiği eserler üzerinde durmak istedim. Derneğin çıkardığı kitapları iki gurup halinde mühtalâa ve tetkik etmek doğru olur. Birinci gurupta bulunan eserler, doğrudan doğruya genel merkez tarafından hazırlananlar, ikinci gurupta bulunan eserler de, İstanbul merkezince neşredilenlerdir. Doğrudan doğruya genel merkez tarafından hazırlanan kitaplar şunlardır:

- 1 — Halkbilgisi toplayıcılarına rehber, 1928/29.

fatıyla arz ve teklif ediyorum. Dedğim sebeplerle vaktin geçmemesine çok dikkat etmelidir.

Tahsilim yüksek derecededir. Harbiye mektebinin üçüncü sınıfına kadar okudum. 317 yılında siyasetle mahkûm edilerek El'azize sürgün olduğumdan diploma almaya muvaffak olamadım. Moskova konservatuvarında da ayrıca tahsilim vardır. Hayatımı mekteplerde ve cemiyetlerde musiki muallimlikleri ve vilâyetlerde dahiliye memuriyetlerinde geçirdim.

En çok ilmi tettebularla meşgul oldum. Beni iyi tanyan müesseseler şunlardır: Tarih ve Dil cemiyetleri faal azaları, Ankara Musiki Muallim mektebi, Riyaseti Cumhur Orkestrası talim heyeti, İstanbul konservatuvarı, Halkevleri merkezi, İstanbul Eminönü Halkevi, bütün halkevleri...

Beni iyi tanyan âlim zevattan birkaçı şunlardır:

Bütün edebiyat muharrirleri, bütün yüksek musikiciler, Prof. Fuat Köprülü, Prof. M. Şekip, Prof. Ragıp Hulûsi, müzikolog Mahmut Ragıp, Halil Bedi, kompozitör Ahmet Adnan, İstanbul Halkevi Başkanı Ağâ Serrı, Dil-Edebiyat komitesi Başkanı M. Halit Bayrı ve daha benim bilmediğim âlimler beni bilirler. Eserlerim ve yazılarım hakkında size örnek göndermek müm-

kün değildir. Çünkü pek çoktur. Ayırıp tayinden âcizim. Yalnız «Bartın» adlı Anadolu gazetesiyle «Yeşilyurt» adlı Trakya gazetesi olmak üzere, benden bahseden ve birinde «Kızılbaş Şairleri» ve birinde de «Kırklareli Halkşairleri» adlı eserlerimden birer makale olan iki gazete parçalarını taktim ediyorum. Bunlar işi tetkik edilirse nasıl çalıştığım anlaşılır.

Kırklarelinde oturuyorum. Dört nüfus sahibiyim. Muallimlik, muharrirlik ve memuriyet ile geçiniyorum. Hayatımı ilmi tettebulara hasrettiğim için memuriyette yükselmek hırsını feda ettim. En son çalışmamı ve hayatımı, bu teklif ettiğim işe hasretmeği büyük bir yurt vazifesi olarak düşündüğümden tekliflerimi arz ediyor ve bunların lâıyıkı veçhile tetkik buyurularak, bana kat'i bir cevap verilmesini ehemmiyetle bekliyorum.»

Vahit Lütfi'nin istidası burada bitiyor. Aldığı 522 sayı ve 22/Haziran/1940 tarihli cevap çok kısa ve ümit kırıcıdır:

«İstidanız tetkik edilmiştir. Bütçe darlığı dolayısıyla şimdilik bir tahsisat verilmesine imkân görülememiştir. Vekil adına İhsan Sun- gu»..

Ne büyük bir ideal ve ne büyük hayal kırıklığı.

sonuna eklenmiştir. Derneğin henüz kurulduğu sırada çıkarılan rehberin, Anadolu folklorile meşgul olacak herkesin elinde ciddi bir klavuz hizmetini gördüğü muhakkaktır.

«Seçme halk şiirleri» nde, başlangıç tarzında birkaç sözden sonra yirmi mani, üç türkii, on dört koşma, bir ağıt, bir destan ve yirmi kadar atalar sözü, «Yunus Emre» adlı eserde, yine kısa bir başlangıçtan sonra Yunus'un hayatına, sanatına, tesirine dair yazılarla şairin bazı manzumeleri, Aka Gündüz'ün bir fıkrası, Faruk Nafiz, İsmail Hikmet, Necip Fazıl ve Ziyaettin Fahrinin Yunus için yazdıkları şiirler, «Seçme memleket şiirleri» nde Faruk Nafiz, Kemalettin Kamu, Orhan Seyfi, Ömer Bedrettin ile daha bir iki şairin bazı parçaları vardır. Bu eserlerin halk için tertip edilmiş olduğunu söylemeğe bile lüzum yoktur. Bunlardan birer miktar satın alınmak suretiyle Milli Eğitim Bakanlığınca Derneğe yardımda bulunulduğunu da işitmişim.

Derneğin İstanbul merkezince neşrolunan eserler, biri «Türk Halkbilgisine Ait Madde-ler» ve diğeri «Türk Halkbilgisine Ait Tetkik-ler» umumî başlıkları altında iki şeri halinde çıkarılmıştır. «Türk Halkbilgisine Ait Mad-deler» umumî başlığı altında çıkarılan eserler

1 — Erzurum oyunları ve oyun havaları, 1929, sunlardır:

2 — Türkistan sanatkarları loncasının ri-salesi, 1929

3 — Bilmeceler, 1930.

4 — Birinci ilmi seyahate dair rapor, 1930.

5 — Baba Salim, 1930.

6 — Safranboluda yürük düğünleri, 1930.

7 — Maniler, 1932.

8 — Kastamonuda halk âdetleri ve inan-maları, 1934.

9 — Keloğlan masalları, 1936.

10 — İstanbul masalları, 1936.

«Erzurum oyunları ve oyun havaları» ılla, edebiyat öğretmenlerinden Sırrı Numan Bil-ge'nin, doğum yeri olan Erzurumda tesbit et-tiği oyunların ve oyun havalalarının tarif ve izahları ve ayrıca oyun havalalarının notaları var. İtir. «Türkistan sanatkarları loncasının ri-salesi, Profesör Samayloviç'in Türkistandaki mu-siki loncasının «Risalei mehterlik» isimli ri-salesile buna benzer risaleler hakkında müta-lâalarını havi olup Abdülkadir İnan'ın kale-

mile türkçeye çevrilmiştir. «Bilmeceler» de, incelemeler: lâlet ettikleri mânaya göre alfabe sırasıyla tertiplenmiş Anadoluda ve hususile Trabzon da tesbit ediletil yediyüz altmışbeş bilmece bu-lunmaktadır. Bu eserdeki bilmecelerin çoğun-luğu İhsan Hamamioğlu derlemiş olduğu için kılavuzun üzerine bu arkadaşın imzası konulmuş, ar-dınca esere tarafımdan yazılan bir başlangıç eklenmiştir. «Birinci ilmi seyahate dair rapor» 1930 senesinde yapılan ilk derleme seyahatinin de Trabzon, Gümüşhane, Bayburt, Erzurum ve Hasankale bölgelerinde toplanmış olan folklor maddelerini ihtiva etmektedir, bu esere de yine tarafımdan yazılmış olan bir başlangıç eklenmiştir. «Baba Salim», Trabzonun yetmişli yıllarda şairlerinden Baba Salimin hayatına ve şairlerine aid İhsan Hamamioğlunun uzunca bir yazısıyla şairin muhtelif mahsullerinden mürekkep-tir. «Safranboluda yürük düğünleri» Bu ka-sabada doğmuş ve büyümüş olan Ahmet Balıkcıoğlu tarafından hazırlanmıştır, düğünlerin tarif ve izahile düğünlerde söylenen türkülerin notalarını havidir. «Maniler» tarafımdan Anadoluda ve İstanbulda toplanan manilerden ibaret-tir. «Kastamonuda halk âdetleri ve inan-maları» nda Talât Münir Yaman, Kastamonu âdeti ve inanmalarını birer cümle halinde tes-bit etmiştir. «Keloğlan masalları» ve «İstanbul masalları» adlı eserler, İstanbulda söylenen masalların bir araya getirilmesinden doğmuştur. «Cenubda Türk aşiretleri» adile Ali Rıza Yalçın, «Trabzon masalları» adile İhsan Hamamioğlu tarafından, «İstanbul argosu ve halk tabirleri» ve «Halk âdetleri ve inanmaları» ad-ları ile tarafımdan hazırlanan eserler de bu se-ride yer alacaktır. Fakat derneğin mali durumunun bunların bastırılmasına imkân vermemiştir.

«Türk Halkbilgisine aid tetkikler» umumî başlığı altında yalnız bir eser çıkarılmıştır ki, o da Profesör Ahmet Caferoğlu'nun «Türkçe de-ğış lâhikası» adını taşıyan kitapçıdır. «Halk şairleri hakkında küçük notlar» ve «Mutasavvıf halk şairleri hakkında araştırmalar» adlarıyla tarafımdan ve «folklor» adile Raife Hakkı tarafından hazırlanan eserler de, bu serinin ikinci, üçüncü ve dördüncü kitapları olarak neş-redilecekti. Ancak dernek, maddî imkânsızlık yüzünden yenediğinden bu üç eser bastırılmamıştır.

incelemeler:

Bozkurt Efsanesinin Anadoludaki İzleri

Yazan: Zeki TEOMAN

GİRİŞ

Göktürk'ler Baykal gölü kıyılarında otu-rurlardı. Birgün Moğol'ların saldırısına uğra-dılar. Çetin bir savaş sonunda Yağular bütün Türkleri kestiler. Sadece 10 yaşlarında bir erkek çocuk kaldı. Bunun da ellerini ayakları- nı keserek bir bataklığa attılar. O sırada bir dişi kurt geldi, sütüyle çocuğu beslemeye ve yaralarını sarmaya başladı. İyileşen çocuktan kurt gebe kaldı. On erkek çocuk doğurdu. Bu çocuklar yakın oymaklardan kız kaçırarak ço-ğaldılar. Ergenekon'a inen bu yeni Türk'ler ge-ne bir kılavuz kurt, Asena'nın yol göstermesiyle Altındağ dolaylarına çıktılar. Bu angılarını unutmamak için de bayraklarının üstüne bir kurt başı taktılar.

BUGÜNKÜ İZLER

1 — İçel'in dağlık bölgesinde Yörükler ya-samaktadır. Yörüklerden çocuğu olmıyan aile-ler odalarındaki ocak başına bir kurt postu a-sarlar.

2 — 1932 yılında Gülnar'ın İrmasan yayla-sındayız. Bizim ev Arayurt tepesinin doğu ete-ğindedir. Birgün evin talvarında kitap okur-ken evin arkasındaki Arayurt tepesine bir kurdun çıkmakta olduğunu söylediler. Hemen mavzeri aldım, armut ağacının çatalına daya-dım, nişan aldım. Tam ateş edeceğim sırada a-nam:

— Ne yapıyorsun oğlum? Demin oradan sürü geçti. Kurt sürüden ayrılmaz. Kurdu öldürmek suçtur. Kurdu öldürürsen yaylamızda uğur kalmaz, dedi, vurmam.

3 — 1942 yılında Van ilinin Özalp ilçesinin Meretli köyünde Konuş komutanıyım. Takım erleri Çukurova'lı ve Van'lı çocuklar. Kotur deresi sırtlarına tırmanan üç kurt gördük. Vu-ralım da postlarından faydalanalım, dedim. O-rada bulunan bütün erler sanki sözleşmiş gibi:

— Aman komutanım! Kurdu vurmak uğur sayılmaz. Dedelerimizden beri işitiriz, diye kur-da ateş edilmeyeceğini söylediler.

4 — Gene Gülnar'ın İrmasan yaylasında-

yız. Bektaşî ruhlı bir mahalle hocamız var. Ben o zaman on yaşında kadardım. Diğer kom-şu çocuklarıyla birlikte bu Yusuf Hocadan ders alıyoruz. Bir cuma günü derslerimizi oku-dük. Evlerimize döneceğimiz zaman hocamız bütün çocukları topladı. Onların karşısında ba-na küçük bir kurt başı armağan etti. Yanımız-daki su arkından da üç kez atlattı. Ve:

— Oğlum, Tanrı bilir ya, sen adam olacak-sın. Tanrı seni bu toprağa bağışlasın. Bu kurt başını götür, ocağının başına as, dedi:

5 — Bir yaz Gülnar'ın Eski Yörük Köyüne gittim. Hasan dayımın çadırına konuk oldum. Dayımın çadır kapısının üstünde bir kurt başı takılıydı. 1944 yılında Mardin'in Savur ilçe-sinin Barman köyüne okul yaptırmıya gittim. Tahir Ağanın kapısının üstünde bir kurt başı gördüm. 1947 yılında Malatya Akçadağ Köy Enstitüsü Türkçe öğretmeniyim. Folklor bakı-mından zengin bir köy olan, Doğanşehir'in Sür-gü köyüne gittim. Dulkadiroğullarının oradaki son kalıntısı 80 yaşındaki Ali Dulkadir'in e-vine uğradım. Evin içi kapısı üstünde bir kurt başı vardı. Hakâri Millî Eğitim Müdürüyüm. 1949 yılının Temmuz ayında Salâhiye köyünde okul yapıyoruz. Muhtar Şakir Tatlı'nın evinin dış kapısında bir kurt başına rastladım. Orada-ki bir yatacın kapısında da bir kurt başı ası-lydı.

6 — Orta Anadolu'da Sivas ve Tokat ille-rinin köylerinde yolcunun önüne tavşan çıkar-sa uğursuzluk, kurt çıkarsa uğur sayılır.

7 — Güney, doğu, orta Anadolu köylerin-de kurt dişi nazar değmemesi için iyi sayılır. Çocukların sağ omuzuna bir kurt dişi takar-lar.

Benim yukarıya aldığım şu olaylar göste-riyor ki, Bozkurt Efsanesinin izleri hâlâ Ana-dolu'da yaşamaktadır. Diğer bölgelerde yapı-lacak araştırmalar bu yolda ipuçları verecek-tir.

Karadeniz Halk Türkülerinde:

Yerme ve Eğlenme (Mizah) ları

Yazan: İsmet Zeki EYÜBOĞLU

Ekseriya bir kepençe refakatiyle söylenen bu çeşit türküler, karşılıklı yermelere sebep olan atışmalardır. Tamamen reel bir karakter taşıyan türkülerde rakibler birbirinin görünür kusurlarını söylemekten sakınırlar. Daha çok karikatürize edip toplantının havasına bir alay çeşnisi vermek isterler. Bu çeşit yermelerde kullanıldığını en çok görebildiğimiz kelimeler afkurma (havlamak), köpek, sıçan, eşek, lahana, kepaze, maskara, turşu, çarık, merak (ot yığılan yer), zevli (zelve, sapanı koşulan öküzün boynuna geçirilen alet) v.s. dir. meselâ:

Ahr dibinde hurma

Oş (hoşt) köpoğum afkurma

Attum sağa bi çaruk

Ye oni çabuk çabuk

Attum sağa bi daha

Alda (alıpda) çık oni dağa

HAYVANLARIN TESELLİSİ

(Vezirhanlı Emine'den derlenmiştir)

Bir köyde, çok güzel bir kız varmış, güzelligi dillere destan imiş.. Bir defa gören oldu mu, hemen almak için evine dönür salarmış. Fakat O, kimseyi beğenip varmazmış. Srayla köyün bütün delikanlılarına birer kusur bulup, hiç birini istememiş. Nihayet köyün ağası isteyince, zengin diyerek ona varmış.

Birgün ağa yokken evi basıp kızı öldürmüşler; eve gelince genç karısını ölü bulan ağa, başlamış döğünüp ağlamağa. Karısını öldüreni soracak kimse bulunmadığı için; evindeki hayvanlara, ağlaya ve sızlaya: — Söyleyin, karım ne oldu? demiş..

Onlar da dile gelerek kendi ahenkleriyle cevap vermiş:

Horoz — Öl dür dü!.. git tii!.. öldürdü git tii!..

Köpek — Kim! Kim! Kim! Kim!

Ördek — Vah! vah! Vah! vah!

Kaz — (Ölen ölmüş öldüren gitmiş, sus ne ağlayıp durursun mânasına) Sus! Suss! Suss! Suss! Diyerek teselli etmişler.

Derleyen: Muzaffer BATUR

Kimse görmesun oni

Sakla oni sabaha

Bu türkü bir düğün esnasında rakibler birbirini kızdırdığı anda söylenir. Karşılıklı olarak söylemeğe «atışma», türkülerde de «atışma» denir.

Bahçesinde lahana

Yaprağı döndi yana

Sen turki soyieyende

Ağzun doner bi yana

Bahçesinde lahana

Ne tazedu ne taze

Sen bilusun (bilirsun) turki

... tur ordan kepaze

Atma turki atarum

Yureğini yakarum

Eski çaruklarımı

Boğazuna takarum

Türkici kafadarum

Soyle türkileruni

Bayburta smarladum (ismarladım)

Çifte semerleruni

Bazan erkek sevdiği kızı alamayıp, kız baskasına varırsa erkek tarafından kızın kocası verip çağırılırlar.

Cemile cemile

Nile boğdasi Nile

Hacan gordum gocani

Gırıldum gü'e güle

Fakat kıza karşı daha ziyade beddua edip bir ifade ile hitap edilir:

E yesun seni nenen

Camenun öğü hazir

İnşallah mezaruni

Gene bu fakir çariz

Bazan kızın kocasını eski aşığının tehlikesiyle ettiğini görürler:

Kapısının öğunde

Tuti var tuti (dutu)

He gız var de gocana

Süper (siper) aldum armudi.

Bundan başka gâh erkek kızı, gâh kız arkadaşını kegi yerer:

E zalum oğli zalum

Sen ettun bağa düzen (hile)

Herkes der çok çirkindir

Bağa (Bana) gelir çok güzel

Adetler:

Bir Erzurum Köyünde Bahar Alemi

Yazan: İhsan ÖZCAN

Baharın gelişile, tabiat, Anadolunun her köşesini binbir renkle bezer. Her tarafı bir cennet haline getirir. Bu cennetin yerli halk musisi insanı büyüler. Şarkın köylerinde bu musisi kişi doya doya dinliyebilirsiniz. O köyler ki, her biri bir dağ eteğine kurulmuştur. Her yanı yem yeşildir. Âşıklar devayı hastalar şifayı bu köylerde bulurlar.

Bahar gelince, her yere gelir. Fakat, baharda açılacak çiçekler, ötüşecek kuşlar, her yerde açılıp, her yerde ötmezler. Bunun içindir ki, bazı yerlere: «kuş uçmaz, kervan geçmez», derler. Çünkü: Kervan, eğilerek içecek suyunu; kuş, konarak ötecek ağaç dallarını orada bulamaz. Güzel, eşini güzelde aradığı gibi, kuş ötüşünü, çiçek te açışını ve güzelliğini duyuracak yerde göstermeğe çalışır. İşte, baharın gelişile her tarafta başlayan bu hayat, köy kızlarında da kendini hissettirir. Öyle ki, her yıl bahar gelince, belden büzmelî entarilerini giyerler; saçlarını bölük bölük dizerek dallarına yayarlar; başlarına oyalı yazmalarını örterler; bağda ve bahçelerde toplanırlar. Dalda kuşlar ağız ağıza ötüşürken, kızlar da onların altında el ele verip çağırılırlar.

Bu türkü kız tarafından erkeğe karşı söylenmiştir. Çünkü kızların sevgililerini birbirlerinden kötülemek, gözden düşürmek adettir.

Sar belüne belüne

Kaytani yedi keren (kere)

Çok da güzel değilsun

Sevdim seni bir keren

Gâğurun Eminesi

Gel izume izume

Ey gidi dedi Murat

Kara vurdun yuzume.

Bu türküde, geleneklere dayanan bir görüş vardır. Eğer bir delikanlı bir kızla konuşup sonra onu almazsa «yüzüne kara sürüldü veya vurıldı» derler. Böyle bir kıza «oynaştı oynadı» derler. Böyle bir kıza «oynaştı oynadı» derler. Bir kız için en büyük leke de budur. Böyle kızlara «kırk zanparalı» eğer kadın olursa «kırk kocalı», kırk kişinin altından kalkan denir. Bekâr kızların böylelerle senli

Bu çağrışımlar, köyünde çağlayıp akan derenin, yeşeren bağların ve dağların bağrında esen yellerin sesidir. İşte bu, mânilerden yapılan türküler, bu güzel dekor içerisinde kendi ağzlarından dinlercesine tekrar edelim:

Kırmadan gel kırmadan

Yollar çamur olmadan

Eği, eğil bir öpem

Anan baban duymadan

Altın tasın gırağı (Kenarı)

İçine sıktım narı

Küstürdüm yola vurdum

Gaytan bıyıklı yarı

Su gelir taş a değer

Kipriğin kaşa değer

Merak etme sevdiğim

Birgün başbaşa değer

Gidiyorum yaylaya

Su bağlaya bağlaya

Aç beyaz kollarımı

Gel sallaya sallaya

Su gelir hark uyanır

Dağlar yeşil boyanır

Sen orda ben burada

Euna can mı dayanır.

benli olmadan sakınmaları gerekir.

Yarun evine gittum

Hece okurum hece

Dinledim kapisında

Baktum gâğur içerde.

Yermek amacile söylenen türkülerde bazan ermeni, urum (rum), gâğur gibi kelimeler de zem makamında kullanılır.

Ayağunda yemeni

Olar yenidur yeni

Buldur sozunda idun

Bu yıl o'dun ermeni

Gâğur kıza ermeni

Pire yedi memeni

Pire yediğü kadar

Epssem (öpsem) dişlesem şeni

Bütün bu örneklerden de açıkca anlaşılıyor ki halk dilinde yerme ve alaylar daha çok objektif bir özellik taşımaktadır. Kullanılan kelimeler sayılı ve açıktır. Onlarda göze çarpan bir taraf da halkın bizzat tanıyıp bildiği mevsimlerdir. İsmet Zeki EYÜBOĞLU

«Konya Gecesi» nde Mevlâna'nın bir tablosu arttırma ile satılırken ve Konya saz ekibi

Memleket Geceleri

Son yıllarda halk kültürü tezahürlerini, ancak Memleket Gecelerinde görmek mümkün olabilmektedir. Elâzığ, Erzurum, Karadeniz, Mersin, Denizli, Konya, Adana, Kayseri, Sivas, Gaziantep geceleri hep bu meyandadır. Hepsinde ayrı ayrı, bütün hususiyetleriyle milli raks ve musikimizi dinlemek, çeşitli bölgelerin kıyafet ve âdetlerini görmek mümkün olmaktadır. Bu arada yapılan «Konya Gecesi» de çok güzel olmuş. Konyadan hususi surette gelen Celâl Kışmır idaresindeki Mazhar Sakman (Saz), Orhan Kurşun (Saz), Muza Saz (Kanun), Abidin Özlüoğlu (Cura), Mustafa Güzelsu (Cura), Kâmil Albay (Kaşık) dan mürekkep ekip, Konya türkülerini çalmış ve söylemişler, Bozkırlı'lardan müteşekkil «Kaşık Oyunu» efeleri de bu cazip Türk raksını aslına sadık bir şekilde oynamışlardır.

TÜRK HALKBİLGİSİ DERNEĞİ KONFERANSLARI

Türk Halkbilgisi Derneği bu yıl da seri konferanslarına başlamıştır. Bu arada 1. kon-

feransı Dernek Umumi Kâtibi Behçet Kemal Çağlar, «Bugünkü şiirimizde Halk şiirinin siri»; 2. konferansı M. Sadık Aran «Azerbaycan Türk Folkloru» konusunda vermiştir. M. Halil Bayrı tarafından «İstanbulda yer adları» başlıklı 3. konferans ise 18 Nisan 1952 Cumâ günü Dernek merkezinin bulunduğu ve diğer konferansların da verildiği Çemberlitaş, Atikaliçe Medresesi, T. Muallimler Birliği salonunda saat 17,30 da verilecektir. Giriş serbesttir.

YENİ KURULAN BİR FOLKLOR DERNEĞİ

Haber aldığımız göre, Merkezi Ankara olmak üzere bir «Türk Folklor Oyunları Ve Ritmik Dansları Klübü» adlı bir dernek kurulmuş ve faaliyete geçmiştir. Derneğin, milli raks ve estetiğine yararlı olmasını candan temenni ederiz.

AŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU JÜBİLESİ

Bu ayın 20 sinde Ankarada bir «Âşık Veyssel Jübilesi» tertiplenmiştir. Zamanımızın derin Âşığına karşı gösterilen bu kadirşinaslık minnetle karşılar, Âşığa uzun ömürler dileriz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Küçük Cari Hesaplar
1952 İKRAMİYE PLÂNI
12 Bahçeli Ev

40 tane	1.000 Liralık
50 "	500 "
100 "	250 "
250 "	100 "
1500 "	50 "

Çekilişler: 3 Mart, 3 Haziran,
25 Ağustos, 3 Kasım, 29 Aralık,
tarihlerinde yapılır.

KÖY POSTASI

Türkiyenin Yegâne Aylık

Köycülük Dergisi

Çıkaran: Kadri Oğuz

Yıllık Abonesi 750 kuruş

Adres: Köypostası Dergisi
Nuruosmaniye - İstanbul

BİLGİ

Türkiye Muallimler Birliğinin neşrettiği aylık kültür dergisi

Sayısı 30- yıllık abonesi 360 kuruştur.

Adres: Posta kutusu 790 - İstanbul

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Senelik abonesi 300, altı aylık abonesi 150 kuruştur.
Yurd dışı senelik abone 2 dolardır.

Adres değiştirmeler hiçbir şart ve ücrete tâbi değildir.
Basılmayan yazılar talep vukuunda iade edilir.

Adres: Yeşildirek, Sultanmektebi sokak, No. 17 - İstanbul

Dizgi ve baskı: M. SİRALAR Matbaası